

Модул за обука

Судир на интереси

*контрола на личен имот и интереси, контрола на јавни трошења, нови одредби во
Кривичниот Законик и судска практика*

детектирање и елиминација на можностите за корупција

вклучително и

Кривични дела поврзани со финансирањето на политиката

**Овој документ е подготвен од Транспаренси Интернешнл - Македонија со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Мислењата изразени во овој извештај не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави.*

Судир на интереси подразбира состојба кога приватниот интерес на службеното лице е во спротивност со јавниот интерес или кога приватниот интерес влијае или може да влијае врз неговата непристрасност при вршењето на работите од јавен интерес.

Меѓународните стандарди, насоки и препораки дефинираат дека:

- јавниот интерес мора да биде на прво место;
- транспарентноста на процесот на донесување одлуки е од исклучително значење;
- систем за пријавување и следење на имотот и интересите да биде воспоставен;
- индивидуалната одговорност и личниот пример се основа за доброто управување;
- организациската култура која не толерира судир на интереси мора да се поттикнува и развива.

Едукативна цел: Детектирање на коруптивни активности преку постапките за контрола на судир на интереси, анализа и разработка на домашна правна регулатива поврзана со конфликт на интереси и домашна практика поврзана со судирот на интереси

Број на едукатори: 3 – 2 претставници од на ДКСК, 1 експерт по кривично право со искуство во оваа област)

Препорака: Пред почеток на обуката слушателите да ги прочитаат предложените материјали

Обем на модулот: Вкупно 2 теми, 6 часови (2 часа практична работа)

ТЕМА 1: Анализа и разработка на домашна правна регулатива поврзана со конфликт на интереси, контрола на имот и на интереси

ТЕМА 2: Детектирање на коруптивни активности преку постапките за контрола на имот и на интереси на ДКСК - Домашна практика поврзана со судирот на интереси

Предавачите да подготви случаи од практиката на работата на Државната комисија за спречување на корупција, Јавното обвинителство и судовите.

ТЕМА 1: Анализа и разработка на домашна правна регулатива поврзана со конфликт на интереси, контрола на имот и на интереси

3 Часа

Час 1: Анализа на ЗКСИ

Надлежности на ДКСК, основни принципи и компаративни искуства (модел) за спроведување на постапките за детектирање на судир на интереси и корупција преку постапките за контрола на имот и интереси

Надлежност на ДКСК поврзана со судирот на интереси

Член 17 Државната комисија ги има следниве надлежности:

1. донесува национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси, со акционен план за нејзино спроведување;
2. (3) постапува по пријави од физички и правни лица за сомнежи за корупција и судир на интереси;
3. (9) постапува во случаи на судир на интереси;
4. (16) соработува со здруженија, фондации, научни институции и приватниот сектор во врска со превенција на корупција и судирот на интереси;

Покрај наведените законски одредби кои се во надлежно постапување на Државната комисија за спречување на корупцијата, Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси (ЗКСИ) содржи и одредби за кои е потребно постапување од други надлежни органи. Таква е одредбата од Членот 66 од

Ништовност на правни акти

Законот предвидува **Ништовност на правни акти** кои настанале како резултат на корупција или судир на интереси.

Член 66

(1) Правните акти што се резултат на корупција или судир на интереси или се донесени, односно склучени заради корупција, односно во состојба на судир на интереси се ништовни.

(2) Секој кој има правен интерес може да бара поништување на правните акти од ставот (1) на овој член, со поднесување како доказ правосилна судска одлука, односно одлука на надлежен орган со која е утврдено постоењето на корупција или судир на интереси.

Во општите одредби од СЗКСИ постои и одредба која се однесува на заштита на медиумите

Заштита на средствата за јавно информирање Член 68

1) Се забранува каква било присилба, спречување или влијание на друг начин врз средствата за јавно информирање да објавуваат или да не објавуваат информации за случаи на корупција и судир на интереси.

(2) Новинарот има право на непречен пристап до сите извори на информации во согласност со закон. Никој не може да ја исклучи јавноста од расправата за корупција и судир на интереси пред надлежен орган или правно лице, освен кога се работи за претходна постапка што е прогласена за доверлива.

(3) Никој не може од новинарот што објавил информација за акт на корупција и за судир на интереси да бара да го открие изворот на информацијата.

Час 2 Постапување во случај на пријавување на судир на интереси

Глава седма СПРЕЧУВАЊЕ НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ Постапување во случај на постоење судир на интереси содржи повеќе одредби кои ги уредуваат постапувањето на службеното лице во случај на појава на судир на интереси (Член 72 – 75) како и Постапка пред Државната комисија за утврдување судир на интереси (Член 76 – 81),

Глава осма ПРИЈАВУВАЊЕ НА ИМОТНА СОСТОЈБА И ИНТЕРЕСИ (Член 82 – 99). Во оваа глава од ЗСКСИ се опфатени и Пријавување на промени во имотната состојба и интереси (Член 85), Јавност на изјавата за имотната состојба и интереси (Член 87), Заштита на личните податоци (Член 88), Регистар (Член 89) Постапка за проверка на податоци за имотна состојба и интереси (Член 92) и постапката за Испитување на имотната состојба (Член 93); Процедури за пријавување на прекршувања на законот (Член 97)

Особено значајно за јавните обвинители и судиите е надлежноста на ДКСК Бара на податоци од банки и други финансиски институции и пристап до бази на податоци (Член 25). Во вршење на своите надлежности Државната комисија има пристап до бази на податоци кои се водат во други органи и институции, при што има директен електронски пристап и користи податоци од базите на податоци

Оваа постапка може да претставува собирање на докази кои можат да се користат во кривична постапка, подеднакво во претходната постапка за обезбедување на имот (финансиска истрага) или во постапка за утврдување на постоење на дејствија од други казнени одредби.

Метод: Изложување на темата и поттикнување на дискусија помеѓу учесниците

Час 3: Анализа на казнени одредби и друга домашната правна регулатива

Кривичен Законик

Кривичниот законик предвидува казнени одредби релевантни за постапување поврзано со судирот на интереси. Така Глава триесетта **КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНАТА ДОЛЖНОСТ**, која ги содржи кривичните дела Злоупотреба на службената положба и овластување, и нова одредба од Член 353 – в, која во конститутивните елементи на инкриминирани дејствијата го содржи судирот на интереси.

Несовесно работење во службата Член 353-в

(1) Службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие или јавна установа кое со повреда на законските прописи за судир на интересите или за совесно постапување при вршењето на дискреционо овластување, со пропуштање на должен надзор или на друг начин очигледно несовесно постапува во вршењето на своите овластувања и должности и со тоа ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе нанесе штета, ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

(2) Ако сторителот на делото од став 1 прибави поголема имотна корист или предизвика поголема имотна штета или потешко ги повреди правата на друг, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако сторителот на делото од став 1 прибави значителна имотна корист или нанесе значителна штета, ќе се казни со затвор најмалку три години.

(4) Со казната од ставовите 1, 2 и 3 ќе се казни и одговорно лице, одговорно лице во странско правно лице кое има претставништво во Република Македонија или лице кое врши работи од јавен интерес, ако делото е сторено во вршење на неговото посебно овластување или должност, определено со закон.

(5) Службено лице или одговорно лице во орган на државна управа или друго правно лице кое со повреда на законските прописи за спроведување на управна постапка, со пропуштање на должен надзор или на друг начин несовесно постапува во вршењето на своите овластувања и должности и со тоа ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години и со парична казна.

(6) Тој што делото од ставот (5) ќе го стори од небрежност, ќе се казни со затвор од шест месеци до две години и со парична казна.

Директна поврзаност со постапките за проверка на имот и интереси постои со кривичното дело Противправно стекнување и прикривање имот

Противправно стекнување и прикривање имот Член 359-а

(1) Службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице што располага со државен капитал, кое спротивно на законската должност за пријавување на имотната состојба или нејзина промена ќе даде лажни или непотполни податоци за својот имот или имотот на членовите на неговото семејство, кој во значителна вредност ги надминува неговите законски приходи, ќе се казни со затвор од шест месеца до пет години и со парична казна.

(2) Со казната од ставот (1) на овој член ќе се казни службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице што располага со државен капитал кое, кога во законски уредена постапка ќе се утврди дека за време на вршењето на функцијата или должноста тоа или член на неговото семејство стекнал имот што во значителна вредност ги надминува неговите законски приходи, дава лажни податоци или ги прикрива неговите вистински извори.

(3) Ако делото од ставовите (1) и (2) на овој член е сторено во однос на имот кој во големи размери ги надминува неговите законски приходи, сторителот ќе се казни со затвор од една до осум години и со парична казна.

(4) За делата од ставовите (2) и (3) на овој член сторителот нема да се казни ако во постапката пред судот даде прифатливо објаснување за потеклото на имотот.

(5) Имотот кој ги надминува приходите што сторителот законски ги остварува и за кои дал лажни или непотполни податоци или не дава податоци или ги прикрива неговите вистински извори се конфискува, а ако неговото конфискување не е можно од сторителот се конфискува негов друг имот што одговара на неговата вредност.

(6) Имотот од ставот (5) на овој член се конфискува и од членовите на семејството на сторителот за кои е остварен или врз кои е пренесен ако е очигледно дека не дале противнадоместок што одговара на неговата вредност, како и од трети лица ако не докажат дека за предметот или имотот дале противнадоместок што одговара на нивната вредност

Метод: Изложување на темата и поттикнување на дискусија помеѓу учесниците

Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Службен весник на Република Македонија 12/2019 [Закон-за-спречување-на-корупцијата-и-судирот-на-интереси.pdf \(dskk.mk\)](#)

Кривичен законик (пречистен текст 2020) <https://pretsedatel.mk/wp-content/uploads/2020/03/Krivicen-zakonik.pdf>

ТЕМА 2: Детектирање на коруптивни активности преку постапките за контрола на имот и на интереси на ДКСК - Домашна практика поврзана со судирот на интереси

3 Часа

Час 1 – Примери од работата на ДКСК

Постапка по случаи на проверка на имот

Постапување во случаи на проверка на интереси

Одлуки кои ги носи ДКСК

Постапување и ефекти по одлуките на ДКСК

Користење на постапките на ДКСК во натамошни истраги и детекција на сторени коруптивни кривични дела

Час 2 – Постапувања на Јавното обвинителство

Детектирање на случаи на корупција со постапките за судир на интереси - Анализа на случаи во Јавното обвинителство и меѓународна практика

Користење на постапувањето на ДКСК во финансиските истраги и постапките за обезбедување и заплена на имот

Конкретно јавно-обвинителско постапување по случаи на утврден судир на интереси

Разработка на постапките уредени во одредбите на ЗКСИ и Кривичниот законик

Метод: практична вежба за начинот на работа по предмети, како и проследување на предметите во кои ДКСК и Јавното обвинителство

Примери од пракса поврзани со темата (анализа на случаи)

Час 3: Практична работа. Анализа на случаи од праксата на ДКСК и на Јавното обвинителство

Користени материјали за модулот:

Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Службен весник на Република Македонија 12/2019 [Закон-за-спречување-на-корупцијата-и-судирот-на-интереси.pdf \(dksk.mk\)](#)

Кривичен законик (пречистен текст 2020) <https://pretsedatel.mk/wp-content/uploads/2020/03/Krivicen-zakonik.pdf>

Закон за кривичната постапка Службен весник на РМ, бр. 150 од 18.11.2010 година [Microsoft Word - Zakon za Krivicna postapka 150 18112010 \(jorm.gov.mk\)](#)

Дополнителна литература

- 1) “Managing Conflict of Interest in the Public Service. OECD Guidelines and Country Experiences,” OECD 2003 - достапно на официјалната веб-страница на ОЕЦД: www.oecd.org/gov/ethics/48994419.pdf 2) “Managing Conflict of Interest in the Public Sector
- 2) Guidelines,” Independent Commission against Corruption; Crime and Misconduct Commission, Australia 2004 – достапно на: http://www.integrity.qld.gov.au/assets/document/catalogue/icac_info_sheets/Managing_conflicts_of_interest_in_the_public_sector_-_toolkit.pdf 3)
- 3) “Conflict-of-interest policies and practices in nine EU Member States: a comparative review” SIGMA Papers, No. 36, OECD 2005: <http://dx.doi.org/10.1787/5kml60r7g5zq-en> - Библиотеката на ОЕЦД: <http://dx.doi.org/10.1787/5kml60r7g5zq-en> -2005 - достапно на официјалната веб-страница на Библиотеката на ОЕЦД: <http://dx.doi.org/10.1787/5kml60r7g5zq-en> 4)